

INSERTIUNI:
se plătesc cu prețuri foarte
reduse.
—
Manuscrisurile sunt a se adresa
redacției și acelea nu se în-
poiază.

Epistole nefrancate nu se primesc.

ACTIVITATEA

ABONAMENT:
Pe an 6 cor. pe 1/2 an 3 cor.
—
Pentru plugari—țărani pe an
4 coroane.
—
Pentru România și străinătate:
Pe an 16 franci.
—
Un număr costă 12 bani

EDITOR, PROPRIETAR ȘI ȘEF-REDACTOR:

DR. AUREL MUNTEAN

— Apare în fiecare Joi. —

REDACTOR RESPONSABIL:

LAURIAN BERCIAN

APEL

cătră alegătorii de deputat dietal al cercului Dobra.

Fraților alegători!

 Cel mai mare drept al cetățenilor țerii noastre este de a-și alege adeverați reprezentanți în dieta țerii, care este unicul loc unde se făuresc și ar trebui să se făurească numai legi revărsătoare de binefacere asupra tuturor locuitorilor fără diferență de naționalitate, confesiune, rang, și stare!

Pătrunși de acest drept constituțional subscriși meseriași și plugari ai cercului electoral Dobra, Vă rugăm cu toată insistența, că cel puțin acum odată, să ne folosim cu toții de acest drept, care nu ni-se poate răpi nici prin momeli și nici prin forță, alegând un deputat învescut cu toate însușirile recerute unui adevărat reprezentant, care să aibă tărie spirituală și bărbăție neînfrântă în a ne ușura sarcinile sub cart gemem și a ne deschide isvoare nouă de venite!

Dela deputatul nostru pretindem sus și tare să fie totdeauna și cu tot privilegiul în legături frățesti cu alegătorii sei, pentru-că numai așa, cunoscându-ne păsurile, sarcinile și durerile noastre poate să ne fie de ajutor. De promisiuni goale și făgădueli pustii suntem sătui și ne poate ajunge!

Fraților alegători!

Acum este timpul să ne croim o altă soartă prin aceea, că toate promi-

Dobra, la 24 Maiu 1903.

NICOLAE CRISTE
PETRU BONTOS
ADAM NANDRA
IOAN BELE
MIHAI OLARIU
IOSIF LĂDARIU

FERBER JÓZSEF
GEORGE LAKATOS
KOVÁCS GYULA
IOSIF CRISTE, pant.
IOSIF CIG
IOSIF RAȚIU
SÁNDOR KRISTE

IOSIF CRAINIC
PETRU HENȚ
NICOLAU MAGUREAN
ION DUBAZ
ALEXANDRU NANDRA
NICOLAU GAVRILA

Orăștie și earăși Orăștie.

Nu-i vorbă, de o localitate în care să află două bănci românești și două tipografii tot românești, merită a se vorbi de ea.

Așa se vede însă, că Orăștia chiar și din punct de vedere politic încă își aroagă oare-care drept de ingerință, întrucât pentru schimbarea ținutei, de aicia au mănecat vederile activiste mai noue.

siunile deșerte și momeli netrebnice să le respingem cu cuvenită bărbăție!

Suntem în ajunul alegerii, chemați așa dar' a ne alege deputat pentru dieta țerii; părerea noastră este să ne punem încrederea în un atare bărbat, care nu cunoaște cultul de persoane și nu vânează interese proprii, fără va lucra din răspuțeri pentru promovarea intereselor masei acestui cerc, a plugarilor și meseriașilor, cari vai! ce puțini reprezentanți cu durere au în dieta țerii!

Un atare bărbat vrednic de toată încrederea noastră am aflat noi subscriși în prețuita persoană a dlui

Dr. Aurel Muntean,

advocat, director de bancă în Orăștie și membru municipal,

care la cererea noastră a luat asupra-și sarcina grea de a ne reprezenta cu vrednicie și abnegațiune în dieta țerii.

Candidatul nostru își va ținea vorbirea sa de program în centrul cercului electoral Dobra, *Duminecă în 31 l. c. la 4 ore d. a., în pavilionul dela hotelul „La Husariu”,* la care vă invităm fraților alegători cu toată stima.

Sus se avem inimile! Cu toții deopotrivă și cu puteri împreunate să luptăm fraților alegători, meseriași și plugari, pentru reușita candidatului nostru, care încă înainte de asta cu două luni solicitat a fost a primi la timpul seu candidarea în acest cerc electoral.

Dovadă corespondența și primul dela 24 l. c. a »Gaz. Trans.« nr. 104, cărora le dăm loc, fără alt comentariu, în foaia noastră:

După-ce le ard călcăiele!...

Vin a vă împărtăși unele noutăți, ce le-am aflat astăzi.

Cercul electoral al Dobrei, unde fusese ales deputatul Lazar Arpad, care a murit zilele trecute, e vacant. Rămășițele fostului deputat nici nu s'au as-trucut și s'au și început corteșirile.

Până-acum, după-cum mi se spune, sunt pentru acest mandat nu mai puțin decât 6 candidați cari aspiră a-l câștiga.

Eată-i:

Dr. Farkas Béla, adv. în Deva, care la ultima alegere de deputat în cercul Devei a renunțat la candidatură în favorul unui om al fișpanului, contele Toroczky. Acesta a și fost ales față cu Réthy. Drept mulțumire Dr. Farkas este azi candidatul protegiat de fișpan.

Al doilea candidat e un proprietar avut de prin Bănat, un oare-care Stojanovits, care a mai candidat în acest cerc, dar' l'au păcălit atunci grănițerii din Dobra.

Al treilea este un ziarist maghiar din Budapesta, se vede vre-un favorit sau candidat al guvernului

Ca al patrulea se vorbește că va candida dl Dr. Aurel Muntean dela »Activitatea«, care de câteva zile este absent de aici.

Și acum venim ad fortissimum virum, unul dintre cei mai proaspeți candidați ai acestui cerc, Dr. Aurel Vlad, avocat și director al »Ardele-rcii« din Orăștie, veltavul advocaților mai tineri dela »noua direcție«, cărora le ard călcăiele după deputăție.

Aud că Dr. Vlad a fost eri pe la Arad, și mai nainte pe la Dobra. Mi-se spune că a sosit aseară cu avocatul Rozvány din Arad.

Am mai aflat, că Dr. Vlad a mai umblat și pe la Sibiiu și se vede că de aici a mers direct la Arad. Resultatul a fost, că acum candidează la Dobra. *)

Dinsul o ia ca sigur că va fi ales! Acum se pregătește la vorbirea de program, care o va ținea cât de curând.

În cercul electoral al Dobrei sunt vre-o 570 alegători. Cam vre-o 150 preoți (căci sunt multe sate), apoi reprezentanții pe fumuri, vre-o 100—120, dintre cari partea cea mai mare sunt juri comunali. Restul proprietari maghiari, notari, dirigători și grănițerii din Dobra, cu cari omul nu poate să știe nici-odată cum stă.

Pe cine se vor răzima noti vânători după deputăție, nu pot să-mi închipuesc.

Gicitoarea dela Orăștie.

Eată, că am ajuns să vedem delegată și gicitoarea, ce ni-a dat' o foaia săptămânală »Libertatea« dela Orăștie, când înainte c'un an și vr'o trei luni a început să vorbească de »doctrinile (învățăturile) învechite naționale«, de niște »forme vechi«, cari trebuiesc delăturate, fiindcă nu se mai potrivesc cu »spiritul timpului«, precum sunt: »organizația« de partid și »naționalismul« din era vechie.

*) »Libertatea« din Orăștie publică deja »apelul« cătră alegători.

Gicitoarea, de care vorbim, era programul numitei foi, ce-l publicase în primul seu număr, un program neînțeles și încurcat, care ceea-ce afirma în șirele dintăiu, răsturna în șirele următoare, care vorbea de vechea organizație a partidului nostru național, declarând, că cei cu »noua direcție« nu vor să iasă din cadrul ei, ci »să vor supune votului majorității«, pe când de altă parte ei pretindeau ca partidul să se organizeze pe base nouă și ziceau, că vor să o rupă cu »formele doctrinare ale vechei organizațiuni« și că vor să pornească ei »tinerii«, înainte, »lăsând pe bătrâni în plata Domnului«.

De această gicitoare se mai ținea și acea iormulă, pe care dirigentul foii dela Orăștie a tinerilor advocați, Dr. Aurel Vlad, asigură, că a împrumutat-o dela »un simplu socialist vienez de profesiune tipograf«, formulă minunată, cu care, ca odinioară Moise, spera, că va stoarce apă din stâncă și va stânge setea după libertate a poporului român.

Mare sfără în țară au făcut Dr. Vlad și soții cu »noua lor direcție« și au făgăduit, că ei vor »pregăti terenul pentru zile mai bune în sinul partidului național« — și la ce rezultat au ajuns?

Cetitorii nostri se vor convinge despre aceasta mai de aproape din corespondența dela Orăștie ce-o publicăm mai jos.

Tinerul avocat Dr. Vlad a pornit înainte — lăsând pe bătrâni și sfaturile lor — cum scria el — »în plata Domnului«, a pornit-o să vede de-a ruptul capului, fără de a mai arunca măcar o privire îndărătul seu. I-au ars călcăiele după deputăție deja dela alegerile dietale trecute. Atunci însă a trebuit să-și pună încă pofta în cuiu, căci vrea să treacă de naționalist și credincios partidului și a scris și manifestul electoral alături cu reposatul Dr. Rațiu.

De-odată moare un mameluc ales în cercul Dobra, după un an și opt luni. Într'aceea s'au mai schimbat multe și Dr. Aurel Vlad și-a mai schimbat de câteva ori programul, până-ce în cele din urmă mână în mână cu cei dela direcția foaii din Arad, a ajuns a pleda pentru ciuntirea și zădărnicierea programului nostru național, — vezi Doamne, ca să poată cu acest chip ajunge mai ușor deputat în dietă, unde să-și poată măsura puterile cu tinerii conducători ai poporului maghiar, cu cari a stat și a învețat unguște pe aceleași bănci ale școalei.

Cu noroc înainte, dacă e vorba să le arate ce-i Românul în turbare; dacă, cum se lauda, dl Vlad știe așa de bine »ce-i taie capul și ce pot« acei tineri maghiari, cari figurează azi în tabăra mamelucesc a guvernului,

ori suflă în foile obstrucțiunii koșu-thiste contra armatei. Dar' oare n'au mai fost odinioară în dietă și alții ceva mai lași la frunte și la spete și ceva mai copti la cap, decât noul candidat de deputat al cercului Dobra, și ce treabă au putut face?

Românul zice: »nu ști din ce tufă iese iepurele«. Și așa este. Cine poate ști ce stea îi mai lucește avocatului și directorului de bancă din Orăștie?

Toate aceste sunt ascunse sub vëlul nepetruns al viitorului.

Dar' ar fi la loc, credem, a-l întreba pe întreprinzătorul avocat cum stăm cu trecutul și cu prezentul? În cazul cel mai favorabil, că va ajunge a ședea în liniște și neinfestat pe băncile conșcolarilor sei de odinioară unguri în dietă, ce folos crede dl Vlad, că va putea aduce — de va fi ales la Dobra — națiunii sale?

Ce pildă dă el aderenților sinceri și rezoluți ai partidului național român prin aceea, că o pleacă pe drumul unde se câștigă deputății, favoruri și onoruri, lăsând în plata Domnului partid și organizație și program național și pe bărbații încărungiți în experiențe și în lupte pentru drept și libertate?

Se zice în foaia din Orăștie, dirigeată de noul candidat dela Dobra, că el va candida »cu program național«. Ce fel e acest program nu știm, căci și deputatul Șerban, vestitul ficior al popii dela Voila a »pășit« mai întâiu cu »program național«.

Noi Românii însă avem și trebuie să avem numai un program și să procedem toți deopotrivă în unire și solidaritate.

Ce vom câștiga dacă vom avea, în cazul încă îndoios al isbândeii dlui Vlad în cercul Dobra, un Șerban nr. 2 în dietă?

Nota Activității. Nu numai, fără tipografia »Libertății« numită și »tipografia Nouă«, a dat în vileag un apel către alegătorii români ai cercului Dobra, subscris de 15 alegători în frunte cu protopopul Dobrei Iosif Morar.

În firul acestui apel candidatul Dr. A. Vlad este așa de luminat descris, încât în cel mai apropiat viitor ajunge-va luceafărul poporului român. Acest apel încheie cu măgulitoare și preamăritele ziceri: »Grăbiți la Dobra a-i auzi însuflețitorul grain, care vă vor (?) încălză sufletul!»

Acum ori nici-odată! Deșteaptă-te Române!

Cine cetește cu atențiune acest apel tipărit cu litere azurii pe hârtie galbină, și

este în curent cu pozaunele, idololatriile și preamăririle de odinioară eșite din glava și peana simbriașe, în »Revista Orăștiei«, »Bunul Econom«, »Tribuna« și »Tribuna Poporului«, acela nu mai poate trage la îndoială isvorul nesecat al glosarului, aplicate la adresa Drului Ioan Mihu. Intre celea de acum și între cele de atunci, este o deosebire mare, întrucât acestea revarsă o lumină întunecoasă pe celea de atunci.

Tempora mutantur et peana simbriașe mutatur in illis.

Infierați.

În fine, har Domnului, că auzim și o voce competentă, în organul *oficios* al Metropoliei noastre asupra pseudo-călugărilor *Mangra-Ciorogariu*, pronunțată de unul dintre cei mai valoroși bărbați ai bisericii noastre, de asesorul *Dr. Miron Cristea*, cu ocaziunea celebrării parastasului pentru odichna sufletului fericitului *Dr. Barcian*, în imediata apropiere a locului de odichnă al *Marelui Andreiu*.

Inspirat de sfințenia locului unde a vorbit distinsul orator a zis:

»Ca preoți, ca conducători și crescători; ai tinerimei noastre și ai poporului nostru, al cărui viitor voim să-l asigurăm, datorință nestrămutabilă avem de a ridica sus și tare această podoabă a bărbăției, de a înalța cu atât mai mult această virtute, cu cât — cei-ce cu ochii ageri și observatori urmăresc dezvoltarea lucrurilor din vieța noastră socială și publică — adese-ori trebuie să facă dureroasa experiență, că nu iubirea de muncă, nu iubirea de dreptate, nu îndeplinirea conștiințioasă și desinteresată a datorințelor, nu francheța convingerii, isvorite din dragoste altruistă către binele obștesc, — ci de foarte multe-ori fățărnicia, nestatornicia, lașitatea, superficialitatea, împreunate cu tămăieri hipocrite, cu lingușiri și căciulii josnice, ori alte legături particulare, sunt fusteiile cei mai puternici, pe cari la noi multe nulități — de ușoare și de goale ce sunt, se înalță la ranguri, la poziții, la trepte nemeritate, ale căror obligăminte, în detrimentul înaintării noastre, nu sunt în stare a le îndeplini; ba n'au nici chiar conștiința, că nu sunt vrednici de ele«.

Nu a pronunțat nume, pentru-că nu i-a permis demnitătea s'o facă.

Dar cine, cetind cele zise, nu va vedea descris pe un *Mangra* și *Ciorogariu*?

Pe sprânceană.

»Tribuna Poporului« dela 26 l. c. în Nr. 87 sub rubrica »ultime știri«:

ții, care voește a renaște și a se organiza. Cari sunt garanțiile, ce ați da pentru asigurarea împrumutului?

— Avem, Sire, mai multe venite mari ale statului, precum vămile, ocnele, exportăția grânelor, etc., cari sunt în stare a garanta un împrumut cu mult mai important.

— De este așa, hotărâți-vă mai bine a contracta un împrumut de 12,000.000 de franci și în ceea-ce privește înlesnirea efectuării sale, voi vorbi eu însumi cu unul dintre cei mai mari bancheri din Paris, cu *Pereire*; nu uita însă a scrie îndată prințului *Cuza* ca să-ți trimită o împuternicire legalisată pentru a putea începe o astfel de negoțiare, precum și titlurile garanției împrumutului.

— Sire, răspunsei închinându-mă, voi urma întocmai povățuirilor *Maiestății-voastre*. *Napoleon* făcu un semn pe coala de hârtie, aprinse o a doua țigară și zise:

— Mi-ai spus, că armata română e numai de vre-o 10000 oameni. Pentru-ce acest mic număr de soldați într-o populație de 4,000.000?

— Pentru-că până acum am fost strîns legați în fașele *Reglementului organic*; cu toate acestea însă, noi am găsit chipul de a mări puterea noastră armată prin înființarea de deosebite corpuri neregulate, precum do-

Din ceroul Dobrei.

»Din cercul electoral al Dobrei primim știrea, că situațiunea în cerc e foarte favorabilă pentru candidatura dlui *Dr. Aurel Vlad*. Față de 160 alegători străini stau 400 alegători români.

Dr. Aurel Muntean, cel care și-a mai încercat norocul și la *Orăștie* și *Ighiu*, dar' Românii adevărat naționaliști n'au vrut să știe de el, vrea să încerce și aici marea cu degetul, se înțelege, numai ca să strice lui *Dr. Vlad* și astfel și cauzei. E probabil însă că văzând cum obștea întreagă stă în giurul lui *Dr. Vlad*, d. *Muntean* își va face calea întoarsă.

Noi conjurăm pe toți Românii de bine să stea strîns pe lângă *Dr. Vlad*, un sincer naționalist, ear' nu Român care umblă după căpătuială«.

Din acest comunicat a numitei foi reeasă până la evidență nexul causal ce există între *Arad—Orăștie*, *Dr. A. Vlad* — *partidul Mangraist—Ciorogăresc*, *Russu Șirianul* — și *popa Moța din Orăștie*. Aceasta da capo, pentru informarea publicului.

Știrile din *Dobra*, despre situațiune pentru candidatura celui mai luminat (sic) candidat naționalist așa se vede, îi măgulitoare. pentru aceea clică, care de multe-ori a dat cu urda în *Turdă*. Nu ne impoartă.

A trage însă la îndoială naționalismul adevărat al alegătorilor din *Orăștie*, cari cu privilegiul alegerilor generale din toamna anului 1901, apoi a acelora dela alegerea din *Ighiu*, întemplată la începutul anului 1902, condusă de bărbați, cari nici când și sub nici o împrejurare nu au abandonat cauzele adevărat românești, nu au lucrat nici când cu doi bani în trei pungi și cari au prestat servii adevărat naționale neîntrerupt și cu toată abnegațiunea, nu o putem infera decât cu cuvântul »obraznicie« vrednică de cei ce o profesază și o bucină în lumea largă. Cine cunoaște »*T. P.*« nu are lipsă de altă dovadă. Oamenii din împrejurul acestei foi, apoi vederile multor amici ai ei, sunt deja prea cunoscut.

Că dl *Dr. Aurel Muntean* a umblat aici în *Orăștie*, și în *Ighiu* după mandatul de deputat, este o minciună mișească și o obrăznicie deamă de atare șegărți de timar, *popa pinescu* și alții aderenți bolnavi și infectați de-ai lor.

Dovada cea mai eclatantă și la candidarea de față în cercul »*Dobra*« a dlui *Dr. A. Muntean* e, că densusul încă înainte de asta cu două luni pe când fostul deputat *Lazar Árpád*, în urma morbului său periculos, s'a dat la pat, a fost solicitat de un cerc restrîns din *Dobra*, a osteni până acolo și a se pune în înțelegere pentru can-

didarea la deputăție. Vom nomina acest cerc de oameni și bărbați competenți în afacere la timpul binevenit.

De aici reiasă, că chiar din contra *fiul luminat al neamului nostru*, după cum se zice în apelul unor alegători, cu datul *Dobra* și *Ilia*, a fost acela, care se îmbulzește pe motive horribile de naționalistice la mandatul de deputat dietal.

Așa dară »povestea lupului cu mielul« și aci se poate aplica.

Ce se ține de obștea alegătorilor și care unde gravitează și care din candidați va face calea întoarsă, vom vedea!

Spre liniștirea celor cu musca pe căciulă, dar' mai cu seamă pentru publicul neorientat și alegătorii neinformați, le aducem la cunoștință, că *Dr. Aurel Muntean* se află dela 16 l. c. în călătorie prin *România* și nu a avut știre despre vacanța deputății dela *Dobra*.

Așa dară încă o dovadă mai mult că nu a umblat cerșind după mandat ca însuflețitul *Dr. A. Vlad* pe la *Dobra*, *Ilia* și alte locuri.

Așa se vede, că cine-i flămând, pânea-i n'gând!

Noi, cei dela »*Activitatea*«, pe cari chiar »*Tribuna Poporului*« și »*Libertatea*« ne-a mămuțat în de ale activități, nu conjurăm alegătorii, pentru-că iei ști-vor să judece asupra apelului sfiorător și aceluia real.

Care, din cei doi candidați, are mai mare lipsă de căpătuială încă o vor ști apleția acei ce cunosc starea faptică a cancelariilor advocațiale *Dr. Muntean* și *Dr. Vlad*.

Atâta, ca răspuns la *Ultimile știri* ale »*Trib. Pop.*«

Și acum ne întoarcem către clică și clicășii celui mai naționalist candidat de deputăție din *Orăștie*, *Arad* și pe alte locuri, cari cu privilegiul alegerilor din *Orăștie* și *Ighiu*, lucrau odinioară ca sobolii contra reușitei candidății *Dr. A. Muntean* și încă pe motive mișești, folosindu-se de apucături pasiviste și chiar și activiste, îndemnând alegătorii sau a se obține sau apoi a vota cu contra candidatul străin de neam.

Înzădar, că apelul sfiorător nu poate avea efectul dorit, fie acela cât de bombastic și plin de idei naționaliste.

Episcopul Dr. Demetriu Radu,

s'a născut în *Uifalău*, lângă *Aiud* la 7 Noemvrie 1861. Studiile primare le-a făcut în *Aiud*, ear' gimnasiale în *Blaș* din 1873 până în 1879, când metro-

— Sire, admirația mea pentru dânsa este așa de adâncă, că în ochii mei armata este partea cea mai nobilă a națiunii, adevărata cavalerime a secolului nostru, căci religia sa e întemeietă pe cele mai sublime simțiri: onoare, bărbăție, glorie și abnegare!

Napoleon făcu un semn de aprobare și sculându se de lângă birou, mă invită a mă apropia de o mare chartă geografică întinsă pe peretele din fața ferestrelor.

— *Vino*, îmi zise *Maiestatea-sa*, de-mi arată configurarea provinciilor locuite de români.

Atunci, în vreme de-un pătrar de oră, debitaui un curs întreg de geografie românească apoi schimbând șirul convorbirii, împăratul mă întrebă de am a pleca în curând la *Londra*.

— Cât mai curând, Sire, răspunsei, căci afară de misiia mea în *Englitera*, am însărcinarea de a merge și la *Turin*.

— Te îndemn atunci, zise *Maiestatea-sa*, să nu întârziezi nici de cum cu călătoria *D-tale* la *Londra*, căci acolo este adevăratul teren al misiiei *D-tale*. Aici ai găsit calea ușoară, fiind politica mea favorabilă chestiei principatelor, dar la *Londra* vei întâmpina oare-cari pedeci, în privința alegerii Domnului, care e considerată ca o călcare a con-

FOIȘOARA

Extract din

Trei audiențe la palatul Tuillierilor
Napoleon III.

de *Vasile Alexandri*.

(Urmare și fine).

— Prea bine; ocupă-te de-ocamdată cu expediția celor 10.000 de puști și a munițiilor lor; eu voi da instrucțiunile necesare ministrului meu de războiu. Cât pentru artilerie, vom avisa mai pe urmă.

Împăratul luă condeiul și făcu un semn pe o coală de hârtie, apoi urmă:

— Mi-ai spus, că finanțele *Dvoastră* sunt într'o stare rea. N'ați gândit a face un împrumut în străinătate?

— Sire, până a nu pleca din țară, ministrul elabora un proiect de împrumut de 6,000.000 de franci, cu gând de a-l supune camerelor și prințul *Cuza* m'a însărcinat a cerceta, dacă un asemenea împrumut s'ar putea efectua aici?

— Numai 6,000.000? Nu cred să poată ajunge o asemenea sumă la nevoile unei na-

politul Vancea l'a trimis la Roma în Colegiul grecesc al Sf. Atanasiu. În Colegiul Urban de Propaganda Fide a studiat filosofia și teologia până în 1885, în care an la 26 Iuliu fu sfințit preot de arhiepiscopul grecesc Ștefan Ștephanopoli. Pe la sfârșitul anului 1885, întorcându-se în patrie ca doctor în filosofie și teologie, după scurtă praxă la oficiul arhiepiscopesc din Blaș, în 1886 fu trimis la București spre a păstori pe Românii uniți așezați în mare număr acolo. Aci arhiepiscopul latin Palma l'a numit profesor de teologia dogmatică, filosofie și literatura română la seminarul catolic, al cărui rector a ajuns în curând. La 1891 Arhiepiscopul Costa l'a numit protopop onorar, ear Metropolitul Vancea asesor consistorial. Mai târziu Arhiepiscopul Zardetti din București l'a numit econom și procurator al întregii diecese de București. Episcop al Lugosului fu numit în 22 Noemvrie 1896, consacrat în 9 Maiu 1897 de Metropolitul Mihályi în Blaș și instalat în 16 Maiu 1896 în Lugos. Deja în primul an al păstoririi sale, în 15 August 1897, a cumpărat lângă reședința episcopescă o casă spațioasă pentru „Convictul tinerilor greci. români ai diecsei Lugosului“, și prin literile sale pastorale din 15 Oct. 1896 a făcut dispoziții salutare pentru sporirea fondului aceluia convict.

Dr. Vasile Hosszu, s'a născut în orașul libr. reg. Murș-Oșorheiu în ziua de Trei Sfinți Ierarchi, 11 Febr. — 30 Ian. 1866 din părinții Vasile Hosszu, paroch și protopop în orașul numit și Maria născ. Szebeni. Studiile primare le-a făcut în colegiul ev.-reformat din orașul natal. Gimnasiul inferior l'a absolvit în Reghinul-săsesc la Sași, ear clasele V. VI. și în parte a VII. în colegiul reformatilor din Murș-Oșorheiu. Ca student de clasa VII fericitul metropolit Vancea l'a trimis la Roma, unde ca alumn al colegiului grecesc dela S. Atanasiu a frecventat cursurile filosofice și teologice la »Propaganda Fide«. În 10 August 1882 fu promovat la gradul academic de »Baccalaureat«, în 21 Iulie 1884 la gradul de »Licențiat«, ear în 6 August 1884 la gradul de »Doctor« în științele filosofice. În 22 Iulie 1885 a fost promovat la »Baccalaureat«, ear în 15 Iulie 1887 la cel de »Licențiat«, în științele teologice. Într'aceea morbul de care suferea i-s'a agravat și pe la finea lunii August a anului 1887 a fost silit a se întoarce în patrie greu morbos și declarat de cei mai distinși medici-profesori drept pierdut pentru viață. Indurarea lui Dumnezeu, clima patriei, îngrijirea de mamă i-a redat sănătatea, încât începu a se pregăti pentru ultimele examene încă recerute, pentru

ca să dobândească gradul profesoresc dela Propaganda. Într'aceea corpul profesoresc dela Propaganda, luând în considerare succesele secerate la celelalte examene, cu unanimitate de voturi făcu propunere Sfinției Sale, ca dispunându-l dela exmenele restante, să-l promoveze la gradul de doctor în teologie, ceea ce s'a și întemplat în 13 Noemvrie 1887. În 27 August 1888, în sârbătoarea Adormirii Preacuratei Fecioare fu chirotonit întru preot celibat în catedrala din Blaș prin fericitul metropolit Vancea, ear în 28 August a aceluiași an numit profesor de dogmatică la facultatea teologică arhiepiscopescă. În Noemvrie 1888 a fost numit membru în comisiunea pentru revederea cărților rituale, unde până acum a conlucrat la edarea Orologerului mic a Triodului, a Euchologiului și a Evangheliei. În 5 Septemvrie 1889 a fost numit asesor la tribunalul matrimonial de a II instanță pentru diecesele sufragane. În anul 1891 i-se încredințează propunerea filosofiei în clasa VIII. a gimnasiului. În 20 Iunie 1892 cu o lună înainte de moartea sa, metropolitul Vancea îl numi de rector al Seminarului tinerimei studioase, în care calitate cumpără domeniul din Veza, contribuind aproape cu jumătate la prețul cumpărării din economisirile făcute prin administrarea în regie a numitului Seminar. În 1895 fu numit fisc al consistoriului arhiepiscopesc și metropolitan. În anul 1898 fu ales canonic-cancelar în capitolul metropolitan, fiind introdus în 13/1 Nov. 1898, și încredințându-i-se inspecțiunea domeniilor fundamentale din arhiepiscopescă. În 1899 fu numit comisar arhiepiscopesc la examenele de maturitate și la cele de clasă dela gimnasiul superior din Blaș. La conciliul provincial III. celebrat în 1900 a luat parte ca delegat al capitolului metropolitan și a purtat oficiul de secretar primar. S'a ocupat și se ocupă și cu literatura. În 1890 a întemeiat împreună cu Dr. Alexandru Grama, Dr. Aug. Bunea, Dr. Victor Szmigelski și Dr. Isidor Marcu prima foaie bisericească politică din Blaș »Unirea«, al cărei prim redactor a fost un an și jumătate. A edat um »Manual de Psihologie și Logică pentru clasa VIII. gimnasială«. Pentru distinsile sale calități Sfinția Sa Pontificele Leo XIII. îl numi prelat domestic. Membru la toate societățile culturale și umanitare, a lăsat pretutindenea urmare de activitatea sa și spiritul seu înalt. A fost totdeauna ales aproape cu unanimitate de membru la congregația comitatensă și la comună, în felurite comisiuni administrative, în cari cu mult tact și pricepere a știut să apere interesele poporului, din care cauză e mult respectat și iubit de toți.

venției și poate chiar ca un act de premeditare în potruva integrității imperiului otoman. Misiu D-tale e delicată și grea, dar nu perde curajul. Până a nu pleca, du-te și te sfătuește cu contele Valewski și când vei ajunge la Londra, du-te de vezi pe ambasadorul meu, ducele de Malakof, care îți va da bune povațuri.

Sire, răspunsei pătruns de atâta bună-tate, mă aștept la mari greutăți în Englitera și poate chiar la o tristă neisbândă în negocierile mele, dar bună-tatea ce mi-a arătat Maiestatea-voastră îmi dă curajul a învinge ori-ce lupte, ori-ce împotrivi.

Napoleon îmi făcu onoarea neașteptată de a-mi întinde mâna concediându-mă și replică:

— Cum te vei întoarce din Englitera, să vii la Tuillerii.

Mă închinaiu cu recunoștință Împăratul adăogă:

— Scrie prințului Cuza, că are toată simpatia mea și arată compatrioților D-tale deplina mea satisfacere pentru actul politic ce au făcut cu atât patriotism, curaj și spirit.

— Sire, replica cu glasul tremurător, să-mi dea voie Maiestatea-voastră a depune la picioarele sale mulțumirile românilor pentru aceste cuvinte atât de încurajătoare și

tot odată a-i expune nedumerirea critică în care se găsesc ei.

Napoleon îmi făcu semn să vorbesc liber.

— Sire, suntem un popor tânăr, fără nici o ispită de viață politică și cum am fost luminați de un instinct providențial a face un act, care a atras laudele Maiestății-voastre, am putea comite și greșeli. Fie generoasă Maiestatea-voastră și binevoiască a ne arăta calea, ce trebuie să urmăm. Noi în ora de față ne găsim în exaltarea isbândeii. Am făcut un pas mare, care ne mândrește și ne îndeamnă a pași tot înainte. Trebuie oare să cedăm aceste porniri entusiaste *proclamând unirea definitivă a principatelor*? Cu un singur cuvânt, cu un semn, Maiestatea-voastră ne va conduce cât de departe sau ne va opri pe loc.

— Nu, răspunse împăratul, nu se cuvine acum să faceți al doilea paș, căci însași Franța, deși vă este favorabilă, nu v'ar putea apăra în contra acuzării de călcare a convenției. Această convenție este un act oficial european subsemnat de șapte puteri, el trebuie respectat. La alegerea Domnului, românii au avut spiritul de a profita de o lacună ce există în convenție, ne fiind prevăzut cazul unirii aceluiași Domn în principate; însă prin proclamarea unirii ați răsturna îndată

NOUTĂȚI

Alegere de preot al II-lea în Deva. În parochia de I-a cl. Deva s'a săvârșit Duminecă la 24 Maiu n. alegerea de preot al II-lea în locul decedatului George Nicoară. Sinodul parochial resp. alegerea de preot a fost condusă de on. d. protopresb. George Romanul. Ales a fost, cu totalitatea voturilor, tinărul de bună speranță dl *Cornel Popescu*, stud. fil. în Budapesta. Al doilea candidat Ilarie Gonța nu a primit nici chiar un vot. Alesului nostru îi dorim sănătate statornică, păstorie îndelungată și fericită!

De ale casinei române din Orăștie. Să plâng unii membrii de a-i casinei, că foile din casină pier mai totdeauna când se publică câte ceva ce privește Orăștia sau persoane de aici. Așa nr. de Duminecă 24 l. c. deja după amiază nu mai era de aflat. Lucru natural, însă pe cât de prost tot pe atât de trist! Vorba zice și jenăul cade pe aderenții luminatului și înflăcăratului naționalist, care va trezi toată Româניה din somnul cel de moarte, pentru că prea l-a luat la refrec »Gaz. Trans.« în primul și corespondența dela Orăștie, apoi poate că nu era consult să cetească toți celea tipărite. — Acum umblă beții membrii ai casinei să cetească »G. T.« pe la abonenti. Noi însă le punem la dispoziție »Activitatea« în care am reprodus celea din »Gazeta Transilvaniei«, pe motiv: împrumutul împrumut așteaptă.

Corupția justiției. Să vestește în presă, că judele de Curie, cel mai înalt for unde se slugărește dreptatea, Kormos a fost tras în cercetare pentru-că a primit mită în aplicarea dreptății; ear judele de tribunal Sóos Kálmán a fost deținut tot pentru mituire. Tristă privești. Câte nu se vor întempla de aceste mituiri, cari însă rămân nedescoperite. Și toate se fac în »numele Maiestății Sale a Regelui« o zicere, care se aude la toate judecătorile. Dar apoi la administrație. Doamne ferește!

Precupeții din Arad, imbecilii dela »Tribuna Poporului« amintind abia la săptămână despre toastul nemțesc al părintelui Hamsea, ținut cu ocaziunea instalării episcopului Papp, sunt necăjiți, că presa maghiară nu l'au atacat pentru aceasta și apoi continuă: »că, dacă Mangra ar fi vorbit nemțește...« apoi ho! stail Ciorogărlă! nu plesni adevărul peste față în mod atât de drastic! Nu știi, că Mangra posedă limba nemțească, tocmai în măsura inasului episcopesc, Luca, pe care l'ai prezentat înaintea corpului profesoral dela seminariul din Arad, ca să-i dea atestat de pedagogie? Câtă ipocrisie ciorogărească!

Intreprinzătorul de clădiri cu beton **Földes János din Cluj**, a început lucră-

rile sale de betonare a abatoriului nou orășenesc din loc.

Tragem atențiunea on. public din loc și jur la bunul renume al acestei firme, care bucuos va efectui lucrări și la alți privați sau corporațiuni, câtă vreme va petrece aici, pe prețuri modrate.

Loc deschis.

Rog pe dl főszołgăbiru **Fodor Gyula** și pe aceasta cale să îngrijească, doară pot primi odată rezoluția ministerului de interne în afacerea interpelării mele făcute în adunarea municipală cât de curând. La din contră voiu interveni la ministeriu și voiu arăta treaba cum procedează mnealui cu actele unde este vorbă de isprăvile sale. — Pentru acum atâta!

Laurian Bercian,
redactor.

Mai nou.

Ne-a venit știrea, că Apelurile galbine, tipărite cu litere azurii, ale însuflețitorilor alegători pentru și mai însuflețitul candidat de deputat Dr. Aurel Vlad, tipărite în noua tipografie din Orăștie, se confiscă de pe la alegătorii cercului *Dobra* din partea organelor polițiene.

Dacă-i drept, apoi e rău omen!

Lucrările de întreținere a grăului.

Îngrijirile ce avem de dat grăului începând dela răsărire până la maturitate (coacere), sunt cam multisoare și care natural se înmulțesc sau se împuținează după calitatea pământului și după cantitatea de ploaie căzută. Și aceste îngrijiri le putem împărți în două, în îngrijiri ce trebuiesc date în toamnă și eamnă și îngrijiri de dat în primăvară.

Printre cele dintăiu putem cita două și anume:

a) Dacă în vre-un loc al lanului bălțește apa, atunci imediat după semănat să căutăm a-i da scurgerea necesară.

b) Dacă semănăm timpuriu, de exemplu: în August și avem un timp favorabil, grăul se desvoaltă și ajunge de multe-ori la o înălțime de 15—20 cm., până la căderea zăpezii; un asemenea grău este expus a peri cu totul în timpul ernei și cu deosebire în timpul ernilor mari, zăpada căzând în cantitate mare, grăul se pătulește, fiind lipsă de aer se încălzește și intră în putrefacțiune; la sfârșitul ernei, după ce zăpada s'a topit de tot, grăul pare acoperit cu o pânză de păianjen, de desubtul căreia grăul e complet distrus,

delicată, care reclama o inteligență vie și unită cu o mare discreție.

A doua zi visitaiu pe contele Valewski, după ordinul împăratului. Exelența-sa îmi dete sfatul de a fi foarte restrâns la vorbă cu oamenii de stat ai Engliterii și de a susținea alegerea prin argumente doveditoare de respectul românilor pentru convenție și de credința lor cătră suzeranitatea Inaltei Porți; apoi mă asigură, că ducele de Malakof va fi înștiințat prin telegraf despre sosirea mea la Londra.

Așadar plecau din Paris seara la opt ore, după-ce scrisaiu prințului Cuza toate amănuntele audienței mele la împăratul și după ce am stenografiat toate cuvintele împăratului Napoleon, pentru ca să cunoască mai târziu românii, cât de generos a fost pentru noi Napoleon III.

Stellan Russu.

— Ce dracu sunteți, mă, așa de săraci voi, țigani?

— D'apoi de, coconule! Când avem în ce, atunci n'avem ce; când avem ce, n'avem în ce; când avem ce, n'avem ce; când avem ce, n'avem ce...

ear' recolta perdută. In asemenea cazuri se recomandă a găuri zăpada la distanțe mici sau a purta pe lan o turmă de vite cu scop de a face găuri în zăpadă pentru-ca grăul să poată răsufli, să poată intra aer, a cărei prezență împiedecă putrezirea.

Intre îngrijirile de dat în primăvară putem cita: Tăvălugitul, care trebuie să se facă pe un timp frumos și când pământul e uscat.

Tăvălugitul se poate face cu orice fel de tăvălug și se întrebuițează:

a) Când timpul ernei din cauza înghețului și a desghețului succesiv plantele de grâu au fost scoase afară cu rădăcină cu tot; cu ajutorul tăvălugului punem din nou în contact rădăcina cu pământul și astfel grăul își continuă dezvoltarea.

b) Dacă primăvara e prea ploioasă și caldă, favorizând o creștere prea vigoasă a paiului și ne temem de cădere, întrebuițăm earăși tăvălugul și anume atunci când grăul are 25—30 cm. înălțime. Prin tăvălugit la această epocă grăul se culcă la pământ, ear' după 2—3 săptămâni se ridică și observăm, că între două noduri normale ale paiului se formează alte noduri așa că micșorează spațiul internodiar (partea paiului dela un nod la altul se numește internod) paiul se întărește, devine rezistent și nu cade.

Grăpatul. Se face în primăvară când plantele sunt în 2 foi și se face cu scop de: 1) a mobiliza terenul bătut de ploii și zăpadă; 2) a stărpi buruienile ce s'ar ivi în primăvară; 3) a pune rădăcinile plantelor în contact cu pământ nou; 4) a favoriza înfrățitul; 5) a favoriza circulația aerului la rădăcinile plantelor; 6) a profita de grăpat pentru îngropatul semințelor de trifoiu și lucernă ce s'ar semăna în primăvară.

Pentru a mobiliza bine terenul și a se curăți bine de burueni, trebuie să se dea cu grapa odată în lung și odată în lat: în ce privește numărul grăpăturilor, variază; ar fi suficiente două, dând la fie-care odată în lung și odată în lat; grăpătura a doua se face când grăul a ajuns la înălțime de 20 cm.

Pentru pământurile serace grăpatul are puține foloase, pe când la cele bogate joacă un rol foarte mare; așa la a doua grăpătură grăul fiind înfrățit și dacă e prea des pe lângă celelalte efecte binefăcătoare ce le-am spus mai sus, colții grapei rup și smulg o mulțime de fire, care în general, sunt din cele mai slabe; prin aceasta grăul se rarește, lumina pătrunde la paiu, îl întărește și grăul nu mai e expus a fi pătălit.

Cositul și păscutul. Majoritatea granelor semănate pe un teren bogat dela natură, ajutat fiind și de un timp favorabil, cresc cu o vigoare nespūsă, înfrățesc, foile devin abundente și ca consecință firul grăului este lipsit de aer și lumină, din care cauză nu are tăria necesară, și cade. Acest lucru se întâmplă mai des în locurile unde au fost târle, girezi de paie și pe văi.

Pentru a evita căderea grăului se întrebuițează de ordinul cositul cu coasa sau păscutul cu vitele. Cositul cu coasa trebuie făcut cu mare atenție, a nu se reteza prea mult virful

plantei, căci atunci se retează și spicul care e deja format în paiu; nu trebuie să se reteze decât virful cu scop de a mai osteni creșterea. Eată cum se exprimă părintele agriculturii în aceasta privință: „Sistemul de a reteza foile grăului în primăvară după o înfrățire prea mare, îl oprește și îi temperează creșterea excesivă. Nu trebuie deci nici odată să o facem de cât după ce ne-am gândit serios. Trebuie să cunoști bine fecunditatea solului și să ai în considerare probabilitățile care se raportează la temperatura favorabilă vegetațiunii grăului; se poate ca imediat să vie una care îl întârzie, așa că în urmă să regreti că l-ai slăbit. Când foile grăului de un verde închis, se amestecă unele cu altele și când e din cale afară înfrățit, se poate să-i tai virful“.

Păscutul cu oile se face și poate da rezultate satisfăcătoare cu condiție ca ciobanul să fie inteligent, de bună credință și însoțit de câne bun, așa că turma să treacă fără a se opri un singur moment și oile să pască mergând.

Păscutul cu oile are același scop, adică încetinirea vegetațiunii.

Plivitul. Un mare agricultor francez a zis: „Idealul unui lan de grâu e de a avea numai grâu“. Pentru aceste cuvinte se întrebuițează diferite mijloace cu scop de a stărpi buruienile cari se ivesc prin grâu; unul dintre aceste mijloace este plivitul, care constă în smulsul sau tăiatul dela rădăcină a plantelor străine lanului ce voim a plivi; plivitul se poate face de două sau de trei ori în același an, după împrejurări, însă trebuie făcut înainte de înspicatul grăului și pe o vreme frumoasă, când pământul e bine svântat.

Prin plivit se curăță pământul de burueni și se ușurează circulația aerului și luminei în jurul plantelor; această operațiune se face de ordinul de femei și copii cari sunt înarmați cu câte un otic pentru a tăia buruienile mai mari, ear' pe cele mici le smulg; buruienile tăiate cât și cele smulse se pun grămezi mici pe ici pe colea și în urmă se uscă la marginea lanului.

Secăritul. Îngrijirea ce o dă majoritatea cultivatorilor noștri curățitului și sortatului seminței se vede din aspectul general ce are un lan de grâu; mi s'a întâmplat nu odată, ci de mai multe-ori să ved lanuri întregi de grâu cu 2 etaje, sus secară și jos grâu; se poate însă întâmpla lanuri destul de curate, însă în care se ivesc unde și unde câte un fir două de secară; aceasta provine în majoritatea casurilor din gunoiul ce s'a pus pe câmp compus din paie de secară ce au servit ca așternut și în care au rămas boabe de secară, sau din cauză că cu câți-va ani mai înainte a fost semănat pe același teren secară.

Ori care ar fi cauza noi trebuie să ne dăm toate silințele a curăți secara din lanul de grâu, pentru a nu-și perde grăul din valoare; operația prin care se scoate secara din grâu se numește secărit.

Secăritul se face cu ajutorul unor femei sau copii cari umblă în lan și smulg toată secara, în cazul când secara e în cantitate pre mare, atunci se face cu bărbați cari au în mână o secară legată de vârful unui băț și cu care tot retează spicele; în acest mod

secăritul costă puțin și dă rezultate bune; are însă defectul că secara înfrățind tare, pe lângă firul principal sunt o mulțime de fire secundare și tăind 2--3 spice, atunci toată forța de vegetație se îndreaptă către restul firelor mici, încă ne dezvoltate și așa avem din nou secară, pentru acest motiv cel mai bun mijloc e smulsul.

Secăritul se se facă atunci când putem distinge secara de grâu; această distincție se poate face prin Aprilie sau începutul lui Maiu, după localitate.

Lecouteux spune că cele mai bune mijloace de a curăți un lan de burueni sunt: pământul, înainte de semănat când îl poți ara, grăpa și curăți bine; magazia unde funcționează trioarele, vânturătoarele și alte instrumente de curățit.

E. Petrini.

APEL

Dorul de a deschide cale de înaintare pe teren economic poporului nostru adăpostit în văile Jiurilor, unde întunerecul veacurilor abia a început să se resfire, dorul de a ridica cât mai curând și acest colț de țeară pe treapta luminatului present, — ne-a îndemnat, îngânați de cele mai surizătoare speranțe, să punem la cale înființarea unui institut de credit și economii cu sediul în Petroșeni.

Dornica și însuflețita muncă pornită și spriginită de toți binevoitorii înaintării poporului nostru din acest ținut, precum și lipsa unei bănci în centrul întinșelor văi ale Jiurilor, adumbrite în preponderanță de caracter românesc, garanță ne este, că acest in-

stitut folos va aduce în scurt timp, atât poporului, cât și acționarilor.

În firma credință, că stim. D-ta încălzit ești de acelaș dor de progres, de care și noi încălziti suntem, apelăm la nobleța inimei D-tale și te rugăm să dai sprijin acțiunii noastre subscriind și îndemnând și pe alții să subscrie cât de multe acțiuni, spre care scop ve concedem aci alăturatul nostru prospect.

Coala scrisă se binevoești a o retrimite la adresa: P. O. D. *Stefan Radic*, protopop gr-cat. în *Petroșeni* (Petrozsény) com. Hunedoarei dimpreună cu banii.

Încalziți de frumoasa convingere, că glasul nostru răsuneț va afla, te rugăm să primești asigurarea deosebitei noastre stime.

Petroșeni în 6 Aprilie 1903.

Fundatorii

BIBLIOGRAFIE.

Eminescu și Coșbuc. A apărut la Blaj o broșură de dl Alexandru Ciura sub titlul „Note comparative“ asupra acestor doi poeți.

Studiul a apărut într'un drăgălaș volum de 108 pagini în frunte cu portretele ambilor poeți. Se poate procura cu prețul de 1 cor.

Mateiu Voilcan. Momente din viața bisericăscă a Românilor ortodoxi din Transilvania, 1780—1787. Cuprinde acte de pe timpul episcopului G. Nichitici, acte cari pe timpul răsboiului civil s'au prăpădit și resfirat în toate părțile, 60 pagini.

Dr. Ștefan Pop. La unirea bisericei românești, partea I., prețul 1 cor, plus portul postal. Scriere polemică contra broșurei dlui Dr. G. Popovici, despre unirea Românilor, format mare, 75 pag., două coloane.

Se poate procura la autor, Iezvin, p. u. Temes-Békás.

„Minerva“ inst. tipogr., societate pe acții

în Oraștie Szászváros.

Opuri ———

Bilete de log. ———

Broșuri ———

Circulare ———

Bil. de vizită ———

Invitări ———

Bilanțuri ———

Acții ———

Cap. de epist. ———

Placate ———

Ord. de dans ———

Adrese ———

Compturi ———

Note ———

Preț Curent. ———

Anunțuri ———

Registre ———

Imprimare ———

Couverte ———

Bilete de cun. ———

Etc. etc. etc. ———

Există deja de 14 ani și este provăzută cu tot felul de material necesar, ca ori-care altă tipografie.

Institutul Tipografic

„Minerva“

pe lângă că efectuește ori-ce comande repede și cu prețuri moderate, se îngrijește totodată ca toate acelea să fie estetic lucrate și fără erori.

Până de present se bucură de spriginul celor mai îndepărtate orașe. Dovadă aceasta despre promptitudinea și acuratețea cu care efectuește ori-ce lucrare.

Ca unica tipografie românească în acest mare comitat, se roagă de binevoitorul sprigin al celorlalte institute rom., precum și al privaților.